https://doi.org/10.15407/ukrmova2026.03.012
УДК 81'42

В.О. ЛЕГКОКОНЕЦЬ, старший викладач кафедри
стратегічних комунікацій та прикладної лінгвістики
Національна академія Служби безпеки України
вул. Михайла Максимовича, 22, м. Київ, 03066
E-mail: vdumanskaya@gmail.com
https://orcid.org/0000-0002-4157-9560

МОВНІ МЕХАНІЗМИ НАРАТИВІЗАЦІЇ ТА ДИСКУРСИВНО-МАНІПУЛЯТИВНОГО ВИПРАВДАННЯ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

У статті досліджено мовні механізми наративізації та дискурсивно-маніпулятивного виправдання російської агресії у виступі представника російської федерації на засіданні Ради Безпеки ООН 25 лютого 2022 року. Виокремлено основні стратегічні наративи та визначено а́кторні ролі й когнітивні фрейми, що структурують представлення подій. Схарактеризовано лінгвальні маркери реалізації стратегічних наративів та їхні прагматичні функції. З'ясовано, як взаємодія зазначених засобів забезпечує дискурсивно-маніпулятивне виправдання російської агресії.

Ключові слова: *дипломатичний дискурс, наратив, стратегічний наратив, наративізація; мовні механізми, лінгвальні маркери, легітимація, дискурсивно-маніпулятивне виправдання, російська агресія.*

Дослідження наративного виміру дискурсу — один із важливих напрямів сучасного українського мовознавства, що набуває особливої актуальності в умовах інформаційного протистояння під час російсько-української війни. Теоретичним підґрунтям таких студій слугують сформовані у вітчизняному мовознавстві підходи до розуміння дискурсу як складного феномену, що поєднує когнітивний, комунікативно-прагматичний і соціокультурний аспекти.

Для вивчення наративної організації дискурсу знаковими є праці, у яких удокладнено розуміння його мовно-комунікативної природи, описа-

Цитування: Легкоконець В.О. (2026). Мовні механізми наративізації та дискурсивно-маніпулятивного виправдання російської агресії. *Українська мова, 3* (99), 12—22. https://doi.org/10.15407/ukrmova2026.03.012

© Видавець ВД «Академперіодика» НАН України, 2026. Статтю опубліковано на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND license (https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

но структуру та запропоновано типології (І.В. Корольов), з'ясовано дискурсивно-прагматичні аспекти мовленнєвої взаємодії (Ф.С. Бацевич), поглиблено теоретико-методологійні засади дискурсології (А.П. Загнітко), особливо активно — у проєкції на специфіку когнітивного та політично-публіцистичного дискурсу (Г.М. Яворська, Б.О. Парахонський, М.І. Навальна, О.Г. Межов, Г.М. Сюта, Т.А. Коць, Д.Ю. Сизонов, Л.Л. Славова, Н.В. Кондратенко, Т.О. Соловйова, І.М. Рудик, А.В. Прокопенко, Д.В. Фомін та ін.). Крім розроблення загальнотеоретичних засад, українська дискурсологія активно розвивається також у царині вивчення окремих типів дискурсу та механізмів їх функціонування. У контексті пропонованої студії евристичну цінність мають дослідження інституційного дискурсу сектору безпеки (Л.В. Юдко), дискурсу державних інституцій із питань біженства (А.В. Мільо), маніпулятивних вимірів мережевого дискурсу (Н.В. Кутуза). У них створено модель лінгвістичного пізнання і опису наративізації як способу дискурсивного впорядкування подій та формування їх інтерпретацій відповідно до комунікативних настанов його суб'єктів. Ураховуючи цей досвід, зосереджуємо увагу на мовних механізмах наративізації та дискурсивно-маніпулятивного виправдання російської агресії.

Г.М. Яворська, випрацьовуючи методологійні засади дослідження дискурсу війни, визначає його як «загальну конфігурацію публічних дискурсивних протиставлень, що виникають і формуються в контексті російсько-української війни» (Яворська, 2024, с. 216). Подальший розвиток такого підходу пов'язаний з осмисленням інформаційного протистояння як своєрідної «війни дискурсів», у межах якої конкурують різні способи концептуалізації та інтерпретації воєнної дійсности. С.В. Карнаух вивчає інформаційну війну в лінгвістичному аспекті саме як «війну дискурсів» та вважає дослідження її дискурсивного виміру перспективним напрямом українського мовознавства (Карнаух, 2024).

Одним із ключових механізмів дискурсивного осмислення та інтерпретації дійсности є наратив. У сучасних лінгвістичних дослідженнях його витлумачують не лише традиційно, як форму оповіді, а й розширено — як спосіб упорядкування досвіду та представлення подій відповідно до комунікативних намірів мовця. Таке розуміння наративу поєднує когнітивний, комунікативний і прагматичний аспекти. Зокрема, Л.Ф. Компанцева визначає наратив як «просте, достовірне і узагальнююче уявлення концептуального ідеалу, призначеного для транслювання самопоняття організації, цінностей, обґрунтування, легітимності, моральної основи і бачення» (Компанцева, 2018, с. 299). Ю.С. Макарець трактує його як «когнітивну структуру, що визначає світосприйняття певного кола індивідів і формується шляхом моделювання семантичного поля інфопростору» (Макарець, 2022, с. 21). Наведені трактування акцентують не так на послідовності викладу подій, як на здатності організовувати знання про дійсність, надавати подіям певного смислу та формувати моделі їх інтерпретації.

Самодостатнього характеру дедалі виразніше набуває вивчення взаємозв'язку наративу і дискурсу. Н.К. Кравченко, досліджуючи дискурсивну

природу наративу, визначає його категорії, функції та інваріантні характеристики, а структурні методи наративного аналізу витлумачує як доповнення до дискурс-аналізу, орієнтованого на виявлення когнітивних, змістово-смислових і мотиваційно-прагматичних параметрів дискурсу (Кравченко, 2014, с. 134). Окрему увагу дослідниця звертає на світомоделювальну функцію наративу, що виявляється у вибудовуванні наратором власної версії подій та визначенні свого місця в них; така модель є варіативною, оскільки залежить від адресата та комунікативного контексту (там само, с. 138). У такому розумінні наративний дискурс пропонуємо визначити як простір дискурсивної реалізації наративу, у межах якого наратор не просто відтворює події, а відбирає, номінує, структурує, оцінює їх та інтегрує в певну модель дійсности. Наратив при цьому забезпечує смислову організацію дискурсу, а дискурс створює комунікативне середовище його формування, актуалізації, трансформації та поширення.

Наративний дискурс і механізми його функціонування вже слугували предметом лінгвістичного вивчення в праці «Аналітика наративного дискурсу» (Кеба, Семелюк, 2018). Трансформацію наративів у медійному висвітленні волонтерської діяльности також докладно простежила Л.А. Снігур. Витлумачивши систему наративів як «форму осмислення і представлення реальності», дослідниця схарактеризувала зміни, перебудову стратегічних і оперативних наративів, присвячених волонтерській діяльності в медійних засобах, та визначила лексичні маркери реалізації наративів стратегічного рівня (Снігур, 2024, с. 79).

Стратегічні наративи в системі стратегічних комунікацій слугують предметом лінгвістичного осмислення у працях О.С. Снитко (Снитко, 2020), зокрема в аспекті висвітлення феномену «битви наративів» у сучасному медіапросторі України (Снитко, Гречка, 2022). Для дослідження наративів російсько-української війни концептуально-методологійне значення мають праці Л.Ф. Компанцевої, де переконливо обґрунтовано розуміння «битви наративів» як маркера гібридної війни (Компанцева, 2024), та Л.Р. Федоренко, яка проаналізувала лінгвостилістичні та лінгвопрагматичні особливості наративів російського пропагандистського дискурсу (Федоренко, 2025).

Узагальнення викладених підходів дає підстави досліджувати наративний дискурс водночас і у вимірі репрезентації подій, і з погляду цілеспрямованого мовного конструювання їхніх інтерпретацій. Відбираючи та впорядковуючи події, наратор установлює між ними причиново-наслідкові зв'язки, визначає ролі учасників, добирає засоби й способи їх номінації та характеристики, програмує просторово-часові й аксіологічні координати опису дійсности. Як наслідок, окрема подія набуває значення та оцінки в межах ширшої інтерпретаційної моделі. Саме мовні засоби, за допомогою яких події об'єднують у цю цілісну інтерпретаційну модель, становлять предмет лінгвістичного аналізу. У цьому аспекті наративний дискурс постає як механізм мовного моделювання дійсности: добираючи номінації, предикати, оцінну лексику, метафоричні моделі, використову-

ючи пресупозиції та конструкції з причиново-наслідковою семантикою тощо, наратор формує певну версію подій і визначає рамки її інтерпретації адресатом. В умовах інформаційного протистояння здатність наративного дискурсу моделювати дійсність набуває особливого значення: об'єднуючи події у стійкі смислові схеми, наратор формує образи «своїх» і «чужих», приписує учасникам ролі винуватців і постраждалих, вибудовує пояснення причин і наслідків подій та в такий спосіб легітимізує певні політичні й ідеологійні позиції.

На окрему увагу в цьому контексті заслуговує дипломатична комунікація, у якій мовне представлення подій часто слугує механізмом маніпулятивної легітимації певних ідеологійних чи пропагандистських позицій. У ситуації російсько-української війни це показово засвідчують виступи представників російської федерації в Раді Безпеки ООН: через наративізацію воєнних подій вони вибудовують їх «адаптовану» версію, покликану виправдати дії рф, перекласти відповідальність за агресію на інших учасників (Україну та партнерів) та сформувати образ росії як сторони, чиї дії нібито мають вимушений і оборонний характер.

Для виявлення мовних механізмів наративізації та дискурсивно-маніпулятивного виправдання російської агресії у виступах представників рф у Раді Безпеки ООН пропонуємо методику, що ґрунтується на багаторівневому аналізі наративного дискурсу та охоплює п'ять взаємопов'язаних параметрів:

• наративно-семантичний — передбачає виявлення основних наративів та встановлення причиново-наслідкових зв'язків, за допомогою яких події поєднуються в цілісну версію їх представлення; структуру наративу визначають за схемою *актор → дія → причина → оцінка → наслідок → → легітимація*;

• а́кторно-рольовий — спрямований на встановлення ролей, які приписані учасникам подій, зокрема ролей агресора, жертви, захисника, джерела загрози, провокатора, залежного суб'єкта тощо;

• когнітивно-фреймовий — дає змогу визначити основні фрейми, у межах яких репрезентовані події та їхні учасники («ЗАХИСТ», «ЗАГРОЗА», «ЖЕРТВА», «ОБОРОНА», «МИР», «ТЕРОРИЗМ» тощо);

• лінгвосемантичний — охоплює аналіз способів найменування учасників і подій, предикативних характеристик, оцінної лексики, метафоризації, евфемізації / дисфемізації та модальности;

• лінгвопрагматичний — передбачає встановлення комунікативних функцій відповідних мовних засобів, зокрема звинувачення, заперечення, виправдання, дискредитації, легітимації та делегітимації.

Комплексне застосування цих параметрів дає змогу виявити наративи, визначити пов'язані з ними а́кторні ролі та фрейми, установити лінгвістичні засоби їх реалізації та прагматичні функції.

Матеріалом дослідження слугував виступ постійного представника російської федерації при ООН В. Небензі на засіданні Ради Безпеки ООН 25 лютого 2022 року, зафіксований в офіційному стенографійному звіті

S/PV.8979. Виступ виголошено під час вивчення проєкту резолюції Ради Безпеки щодо ситуації в Україні. Вибір матеріалу зумовлений тим, що вже на початковому етапі повномасштабної війни у виступі сформовано систему наративів, за допомогою яких російська сторона називає причини, характер і цілі вторгнення в Україну. Аналіз тексту виступу дає змогу простежити лінгвістичні механізми конструювання цих наративів та визначити їхню роль у дискурсивно-маніпулятивному виправданні російської агресії. Щоб забезпечити достовірність представлення джерельного матеріалу та верифікованість його лінгвістичної інтерпретації, українськомовний переклад ілюстрацій супроводжуємо також першотекстами мовою оригіналу — англійською, що дає змогу зберегти семантичні й прагматичні особливості досліджуваних висловлень.

На наративно-семантичному рівні аналізу у виступі В. Небензі виокремлено п'ять основних стратегічних наративів. Їхню текстову репрезентацію та лінгвістичні маркери реалізації представлено в таблиці.

Áкторно-рольовий аналіз засвідчує поляризований розподіл ролей між учасниками подій. У виступі росію репрезентовано не як державу-агресорку, а як сторону, що нібито виконує функцію захисника населення Донбасу та російськомовного населення України. Така рольова модель експлікована у висловленні В. Небензі, пор.: *Ми не ведемо війни проти України чи українського народу. Ми проводимо спеціальну операцію проти націоналістів, щоб захистити жителів Донбасу та здійснити денацифікацію й демілітаризацію.* Ключовими маркерами маніпулятивности в нарративі слугують номінації *спеціальна операція, націоналісти*, визначення мети *щоб захистити, здійснити денацифікацію й демілітаризацію.* Загальну модальність створює позиціонування населення Донбасу та російськомовних громадян України як жертв, що потребують захисту.

Образ української влади натомість окреслено як джерело загрози, а саму державу Україну — як несамостійну, залежну від Заходу і позбавлену міжнародної суб'єктности. Заходові відведено роль зовнішнього áктора, який нібито використовує Україну як інструмент реалізації власних геополітичних інтересів. Найвиразніше цю рольову модель вербалізовано у твердженні з метафорами *пішак, геополітична гра*, пор.: *Наші західні колеги перетворили Україну на пішака у своїй геополітичній грі* (в оригіналі: *Our Western colleagues have made Ukraine a pawn in their geopolitical game*). Áкторно-рольова структура цього маніпулятивного наративу ґрунтується на інверсії ролей агресора і жертви: росію позиціоновано як захисницю, населення Донбасу та російськомовне населення України — як жертви, українську владу — як джерело загрози, Україну — як залежний суб'єкт, а Захід — як зовнішній маніпулятор.

На когнітивно-фреймовому рівні розподіл ролей реалізований через систему взаємопов'язаних фреймів «ЗАХИСТ», «ЖЕРТВА» та «ЗАГРОЗА». Фрейм «ЗАХИСТ» актуалізує репрезентація росії як сторони, що нібито діє з метою захисту населення Донбасу та російськомовного населення України. Фрейм «ЖЕРТВА» формує образ цих груп як таких, що перебувають у

Наративи виправдання російської агресії: текстова репрезентація та мовні маркери

Наратив	Текстова репрезентація	Лінгвістичні маркери
Росія не веде війну проти України, а проводить «спеціальну операцію», «денацифікація» та «демілітаризація» є цілями російських дій	*Ми не ведемо війни проти України чи українського народу. Ми проводимо спеціальну операцію; проти націоналістів... із метою денацифікації та демілітаризації* (в оригіналі: *We are not waging a war against Ukraine or the Ukrainian people. We are carrying out a special operation; against nationalists... for the purposes of denazification and demilitarization*)	*Не ведемо війни проти України чи українського народу; спеціальна операція; проти націоналістів; денацифікація; демілітаризація* (в оригіналі: *not waging a war against Ukraine or the Ukrainian people; special operation; against nationalists; denazification; demilitarization*)
Росія захищає населення Донбасу, а також російськомовне населення, чиї права системно обмежують	*Щоб захистити жителів Донбасу; країну наповнили зброєю, яку потім використовували для вбивства мирних жителів Донбасу; я хотів би запитати їх, де вони були протягом останніх восьми років; Я хочу включити до списку тих людей, які загинули за всі ці роки на Донбасі. Вони теж заслуговують на те, щоб про них згадали. Усі людські життя цінні. Не забуваймо й про них; засипаючи бомбами жителів Донецька й Луганська; Це включає і кричущу дискримінацію російської мови, а отже, і російськомовних людей* (в оригіналі: *to protect the residents of Donbas; country has been flooded with weapons that were then used to kill civilians in Donbas; i would like to ask them where they have been for the past eight years; I want to include on the list those people who perished over all these years in Donbas. They, too, are worthy of being mentioned. All human lives are valuable. Let us not forget them either; raining bombs on the people of Donetsk and Luhansk; That includes the egregious discrimination against the Russian language and consequently against Russian-language speakers*)	*Захищати; жителі Донбасу; останні вісім років; засипати людей бомбами; кричуща дискримінація; російська мова; російськомовні люди* (в оригіналі: *protect; residents of Donbas; past eight years; raining bombs on people; egregious discrimination; Russian language; Russian-language speakers*)
Українська влада є нелегітимною та «неонацистською», а Україна є інструментом Заходу у протистоянні з росією	*Майданна хунта, яка прийшла до влади й захопила її внаслідок антиконституційного перевороту; згадати злочини українських нацистів за останні вісім років, від яких холоне кров; українські ескадрони смерті, що складалися переважно з радикальних неонацистських батальйонів, були розміщені й розгорнуті на лінії зіткнення; Наші західні колеги перетворили Україну*	*Майданна хунта; антиконституційний переворот; майданний режим; українські нацисти; неонацистські батальйони; майданна влада й націоналісти; українські ескадрони смерті; західні колеги; геополітична гра; пішак; українська шахівниця* (в оригіналі: *Maidan junta; anti-*

Закінчення таблиці

Наратив	Текстова репрезентація	Лінгвістичні маркери
	на пішака у своїй геополітичній грі; черговий хід у жорстокій і нелюдській шаховій грі на цій українській шахівниці (в оригіналі: *the Maidan junta, which assumed and seized power as a result of the anti-constitutional coup; mention the blood chilling crimes perpetrated by the Ukrainian nazis over the past eight years; Ukrainian death squads, comprised largely of radical, neo-Nazi battalions, were positioned and deployed on a line of contact; Our Western colleagues have made Ukraine a pawn in their geopolitical game; another move in a brutal and inhumane chess game on this Ukrainian chessboard*)	*constitutional coup; Maidan regime; Ukrainian nazis; neo-Nazi battalions; the Maidan authorities and nationalists; Ukrainian death squads; Western colleagues; geopolitical game; pawn; Ukrainian chessboard*)
Російські війська не становлять загрози для цивільного населення України	*В Україні вбивають мирних жителів. Це неправда; Російські війська не бомбардують українські міста, і ми заявляли, що мирним жителям нічого не загрожує; ударів по цивільній інфраструктурі не буде* (в оригіналі: *civilians are being murdered in Ukraine. That is untrue; Russian troops are not bombing Ukrainian cities and we have said that civilians are not threatened by anything; there would be no strikes targeting civilian infrastructure*)	*Це неправда; російські війська не бомбардують; мирним жителям нічого не загрожує; жодних ударів по цивільній інфраструктурі* (в оригіналі: *that is untrue; Russian troops are not bombing; civilians are not threatened; no strikes targeting civilian infrastructure*)
Україна становить потенційну загрозу	*Ми не хочемо, щоб Україна створила брудну бомбу* (в оригіналі: *We do not want Ukraine to build a dirty bomb*)	*Брудна бомба* (в оригіналі: *dirty bomb*)

небезпеці й потребують зовнішнього захисту. Фрейм «ЗАГРОЗА» у наративі пов'язаний з українською владою та «націоналістами», яким приписана роль джерела небезпеки. Показовим є конструювання потенційної загрози з боку України, що вербалізована у висловленні *Ми не хочемо, щоб Україна створила брудну бомбу*. Так взаємодія названих фреймів «ЗАХИСТ» — «ЖЕРТВА» — «ЗАГРОЗА» формує когнітивну модель, у межах якої дії росії легітимізують через сконструйовану необхідність захисту від приписуваної Україні загрози.

На лінгвосемантичному рівні функціонує система мовних засобів, за допомогою яких вербалізовано зазначені наративи та закріплено відповідні áкторно-рольові й фреймові моделі. Заперечення факту війни ословлює конструкція *не ведемо війни* (в оригіналі: *not waging a war*), тоді як російські воєнні дії евфемізує формула *спеціальна операція* (*special operation*). Заявлену мету військового вторгнення конкретизують ідеологійно марковані

лексеми *денацифікація* та *демілітаризація*, що формують виправдувальну семантичну рамку.

Семантику захисту актуалізує конструкція *захистити мешканців Донбасу*, тоді як тезу про утиски російськомовного населення вербалізує твердження з інтенсифікованою оцінкою *кричуща дискримінація*, пор.: *Це охоплює і кричущу дискримінацію російської мови, а отже, і російськомовних людей* (в оригіналі: *That includes the egregious discrimination against the Russian language and consequently against Russian-language speakers*). Ключовим для маніпулятивности цього висловлення є конструювання причиново-наслідкового зв'язку між заявленою дискримінацією російської мови та дискримінацією її носіїв.

Для цілеспрямованого формування негативного образу української влади вжито дисфемістичні та підкреслено негативнооцінні номінації *майданна хунта, майданний режим, українські нацисти, неонацистські батальйони, українські ескадрони смерті*. Показовою є конструкція *майданна хунта, яка прийшла до влади й захопила її внаслідок антиконституційного перевороту* (в оригіналі: *the Maidan junta, which assumed and seized power as a result of the anti-constitutional coup*). У стрижневих для цього висловлення лексемах і словосполученнях *хунта прийшла до влади, антиконституційний переворот* виразно домінує сема 'незаконний; усупереч закону', тобто в текстах вони використані як мовні одиниці делегітимації української влади.

Залежність України від Заходу метафоризована в текстовому фрагменті *Наші західні колеги перетворили Україну на пішака у своїй геополітичній грі*, що його доповнює конструкція *черговий хід у жорстокій і нелюдській шаховій грі на цій українській шахівниці*. Лексеми *пішак, гра, хід, шахова гра, шахівниця* утворюють розгорнуту концептуальну метафору «Політика / війна — це шахова гра», у межах якої Україна концептуалізована не як самостійний суб'єкт міжнародних відносин, а як об'єкт зовнішнього управління, тоді як Заходу приписано роль гравця, який визначає її дії.

На лінгвопрагматичному рівні зафіксовані мовні засоби реалізують комплекс взаємопов'язаних комунікативних функцій: заперечення, виправдання, звинувачення, дискредитації, делегітимації та легітимації. Заперечення факту війни та штучно створений для пропагандистського дискурсу політичний евфемізм *спеціальна операція* спрямовані на виправдання, семантико-прагматичне «пом'якшення» характеру російських воєнних дій, тоді як лексеми *денацифікація* та *демілітаризація* виконують функцію їх цільового обґрунтування та виправдання.

Представлення населення Донбасу та російськомовного населення України як жертв формує аргументативне підґрунтя для позиціонування росії в ролі «захисниці» та, відповідно, легітимації її дій. Негативнооцінні номінації української влади реалізують стратегії її дискредитації та делегітимації, водночас метафора *Україна — пішак у геополітичній грі Заходу* є мовним засобом експресивного заперечення її суб'єктности та перенесення відповідальности за розвиток конфлікту на зовнішніх áкторів.

Поєднуючи заперечення загрози з боку російських військ із конструюванням потенційної загрози з боку України, наратор формує прагматичну опозицію *«росія — захисниця / Україна — джерело загрози»*. Така комунікативна модель виправдовує застосування росією військової сили через його спотворено-маніпулятивне представлення як вимушеної, превентивної та захисної дії.

Проведений аналіз засвідчує, що виокремлені у виступі В. Небензі наративи утворюють взаємопов'язану систему репрезентації російсько-української війни. Її основою є інверсія áкторних ролей, за якої росія позиціонована як сторона, що нібито захищається та захищає населення Донбасу й російськомовне населення України, тоді як українська влада представлена як джерело загрози, а Україна — як залежний від Заходу суб'єкт. Такий розподіл ролей підтриманий взаємодією фреймів «ЗАХИСТ», «ЖЕРТВА» та «ЗАГРОЗА» і вербалізований із залученням засобів евфемізації російських воєнних дій, оцінно маркованих та дисфемістичних номінацій української сторони, метафоризації залежности України від Заходу, заперечення загрози з боку російських військ та конструювання потенційної загрози з боку України. Сукупність цих механізмів формує дискурсивне підґрунтя для виправдання російських дій та їх репрезентації як нібито вимушених, оборонних і легітимних.

Аналіз виступу постійного представника російської федерації при ООН В. Небензі на засіданні Ради Безпеки ООН 25 лютого 2022 року засвідчив, що наративізація російської агресії здійснюється через взаємодію наративно-семантичних, акторно-рольових, когнітивно-фреймових, лінгвосемантичних і лінгвопрагматичних механізмів. Виокремлені п'ять наративів функціонують не ізольовано, а як цілісна система інтерпретації подій, у межах якої заперечують факт війни, російським діям приписують захисний характер, населення Донбасу та російськомовне населення України репрезентують як жертви, українську владу — як нелегітимну й небезпечну, а Україну — як несамостійний, залежний від Заходу суб'єкт і потенційне джерело загрози.

Установлено, що на лінгвосемантичному рівні для реалізації цієї моделі наратори вдаються до евфемізації російських воєнних дій, використовують оцінно марковані та дисфемістичні номінації української сторони, метафоричне моделювання залежности України від Заходу, заперечення загрози з боку російських військ та системну актуалізацію семантики захисту, жертви й загрози. На лінгвопрагматичному рівні ці засоби реалізують функції заперечення, виправдання, звинувачення, дискредитації, делегітимації, перенесення відповідальности та легітимації власних дій.

Отже, наративізація в досліджуваному дипломатичному дискурсі постає як багаторівневий механізм конструювання альтернативної інтерпретаційної моделі російсько-української війни. Його визначальною ознакою є інверсія причиново-наслідкових та акторно-рольових зв'язків: суб'єкта воєнних дій репрезентовано як захисника, об'єкт агресії — як джерело загрози, а застосування військової сили — як нібито вимушену відповідь

на зовнішню небезпеку. Така дискурсивна трансформація характеру, причин і відповідальности за війну виконує функцію виправдання російської агресії та формування її легітимувальної інтерпретації в міжнародному дипломатичному дискурсі [1].

ЛІТЕРАТУРА

Карнаух С. (2024). Концептуалізація поняття «інформаційна війна»: від військових доктрин до лінгвістичних досліджень. *Folia Philologica, 7*, 11—20. https://doi.org/10.17721/folia.philologica/2024/7/2

Кеба О.В., Семелюк Р.М. (упоряд.). (2018). *Аналітика наративного дискурсу.* Кам'янець-Подільський: Аксіома.

Компанцева Л.Ф. (2018). *Лінгвістична експертиза соціальних мереж.* Київ: НА СБУ.

Компанцева Л.Ф. (2024). «Битва наративів» як маркер гібридної війни (контент-аналіз інформаційного простору Харківщини). *Записки з українського мовознавства, 31*, 329—340. https://doi.org/10.18524/2414-0627.2024.31.309468

Кравченко Н.К. (2014). Наратив як дискурс: категорії, функції, методи дослідження в ракурсі сучасного дискурс-аналізу. *Одеський лінгвістичний вісник, 4*, 134—139.

Макарець Ю.С. (2022). Довколомовні гібридні наративи в російсько-українському протистоянні. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика, 1* (31), 21—26. https://doi.org/10.17721/1728-2659.2022.31.05

Снитко О.С. (2020). Стратегічні наративи у системі механізмів протидії інформаційним впливам. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика, 40*, 99—118. https://doi.org/10.17721/APULTP.2020.40.99-118

Снитко О.С., Гречка С.О. (2022). «Битва наративів» у сучасному медіапросторі України. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика, 44*, 86—117. https://doi.org/10.17721/APULTP.2022.44.86-117

Снігур Л. (2024). Трансформація наративного дискурсу щодо волонтерської діяльності в медійному просторі України (лютий 2022 р. — жовтень 2024 р.). *Folia Philologica, 8*, 79—90. https://doi.org/10.17721/folia.philologica/2024/8/10

Федоренко Л. (2025). Війна наративів: риторика агресора на початку російсько-української війни (на матеріалі російських інформагентств 2014 року). *Folia Philologica, 9*, 41—52. https://doi.org/10.17721/folia.philologica/2025/9/6

Яворська Г. (2024). Дискурс війни (кілька методологічних питань). *Мова і війна: динаміка мовної системи і мовна політика. Монографія* (с. 211—228). Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго.

United Nations Security Council. (2022). Security Council, 77th year: 8979th meeting, Friday, 25 February 2022, New York. S/PV.8979. P. 17. New York: United Nations. https://digitallibrary.un.org/ (дата звернення: 30.06.2026).

Статтю отримано 29.07.2026
Статтю схвалено 14.09.2026
Статтю опубліковано 02.11.2026

REFERENCES

Fedorenko, L. (2025). The War of the Narratives: the Aggressor's Rhetoric at the Beginning of the Russian-Ukrainian War (based on the Russian News Agencies' Materials in 2014). *Folia Philologica, 9*, 41—52. https://doi.org/10.17721/folia.philologica/2025/9/6 (in Ukrainian).

[1] **Декларація про використання ШІ.** Під час підготування статті ChatGPT (OpenAI) використано для пошуку та верифікації бібліографійних джерел. За зміст, наукові положення та висновки статті відповідає автор.

Karnaukh, S. (2024). Conceptualisation of the Term Information Warfare: From Military Doctrines to Linguistic Research. *Folia Philologica, 7*, 11—20. https://doi.org/10.17721/folia.philologica/2024/7/2 (in Ukrainian).

Keba, O.V., & Semeliuk, R.M. (Eds.). (2018). *Analytics of narrative discourse*. Kamianets-Podilskyi: Aksioma (in Ukrainian).

Kompantseva, L.F. (2018). *Linguistic Examination of Social Networks*. Kyiv: NA SBU (in Ukrainian).

Kompantseva, L.F. (2024). "Battle of Narratives" as a Marker of Hybrid Warfare (Content Analysis of the Information Space of the Kharkiv region). *Notes on Ukrainian Linguistics, 31*, 329—340. https://doi.org/10.18524/2414-0627.2024.31.309468 (in Ukrainian).

Kravchenko, N.K. (2014). Narrative as Discourse: Categories, Functions, Research Methods from the Perspective Of Modern Discourse Analysis. *Odesa Linguistic Bulletin, 4*, 134—139 (in Ukrainian).

Makarets, Yu.S. (2022). Language-Related Hybrid Narratives in Russian-Ukrainian Confrontation. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Literary Studies. Linguistics. Folklore Studies, 1* (31), 21—26. https://doi.org/10.17721/1728-2659.2022.31.05 (in Ukrainian).

Snihur, L. (2024). Transformation of Narrative Discourse on Volunteering in the Media Space of Ukraine (February 2022 — October 2024). *Folia Philologica, 8*, 79—90. https://doi.org/10.17721/folia.philologica/2024/8/10 (in Ukrainian).

Snytko, O.S. (2020). Strategic Narratives in the System of Mechanisms for Countering Informational Influence. *Current Issues of Ukrainian Linguistics: Theory and Practice, 40*, 99—118. https://doi.org/10.17721/APULTP.2020.40.99-118 (in Ukrainian).

Snytko, O.S., & Hrechka, S.O. (2022). "Battle of Narratives" in Ukraine's Modern Media Space. *Current Issues of Ukrainian Linguistics: Theory and Practice, 44*, 86—117. https://doi.org/10.17721/APULTP.2022.44.86-117 (in Ukrainian).

United Nations Security Council. (2022). Security Council, 77th year: 8979th meeting, Friday, 25 February 2022, New York. S/PV.8979. P. 17. New York: United Nations. Retrieved June 30, 2026 from https://digitallibrary.un.org/

Yavorska, H. (2024). War Discourse (Some Methodological Issues). *Language and War: Dynamics of the Language System and Language Policy. Monograph* (pp. 211—228). Kyiv: Vydavnychyi dim Dmytra Buraho (in Ukrainian).

Received 29.07.2026
Approved 14.09.2026
Published 02.11.2026

Viktoriia Lehkokonets, Senior Lecturer at the Department
of Strategic Communications and Applied Linguistics
National Academy of the Security Service of Ukraine
22 Mykhaila Maksymovycha St., Kyiv 03066, Ukraine
E-mail:vdumanskaya@gmail.com
https://orcid.org/0000-0002-4157-9560

LINGUISTIC MECHANISMS OF NARRATIVIZATION AND DISCURSIVE JUSTIFICATION OF RUSSIAN AGGRESSION

The article examines the linguistic mechanisms of narrativization and discursive justification of Russian aggression in the speech delivered by the representative of the Russian Federation at the United Nations Security Council meeting on 25 February 2022. The main strategic narratives are identified, along with the actor roles and cognitive frames that structure the representation of events. The linguistic markers through which strategic narratives are realized and their pragmatic functions are determined. The study demonstrates how the interaction of these linguistic means contributes to the discursive justification of Russian aggression.

Keywords: *diplomatic discourse, narrative, strategic narrative, narrativization, lingual mechanisms, lingual markers, discursive-manipulative legitimation, discursive justification, Russian aggression.*